

Yttrande över lagrådsremissen ny lag om omhändertagande för vård av barn och unga från Region Stockholm

Region Stockholm väljer att yttra sig över de delar i lagrådsremissen som handlar om drogtester. Här följer de synpunkter som Region Stockholm vill framföra till Socialdepartementet.

Inom Region Stockholm pågår ett arbete kopplat till Lex Lilla hjärtat i dialog med länets kommuner i syfte att etablera ett fungerande samarbete kring provtagning av föräldrar inför hemtagning av barn. En pilot planeras att genomföras i Haninge och Sollentuna kommun.

Bedömningen är att provtagningsförfarandet och tolkningen av svaret inte är någonting som kommunernas socialtjänst kan hantera på egen hand. De behöver därför tillgång till medicinsk kompetens. Kravet på provtagning bedöms inte vara problematiskt för majoriteten av föräldrarna som behöver genomgå provtagning, men för att det ska fungera bra behöver insatsen vara kopplad till vårderbjudande. Det kan med fördel ske genom en substansutredning inom ramen för ordinarie vård, med sedvanligt samtycke till kommunikation av resultatet.

Utmaningen vid provtagning gäller i huvudsak den mindre grupp som inte vill vara patienter och ta del av det ordinarie vårdutbudet, men ändå vill lämna prover. Bedömningen är att detta är mycket svårt att genomföra. Det är ofta i dessa situationer som det uppstår risk för hot, konflikter och otydliga ansvarsförhållanden, samtidigt som det ytterst handlar om en skyddsfunktion för de mest utsatta barnen.

Utifrån dessa reflektioner ser Region Stockholm behov av att inför fortsatt beredningen av förslagen beakta följande:

Region Stockholm ser det som positivt med en ökad rättssäkerhet genom att rutiner och tydliga lagrum tidigare har saknats. Men inför det att socialnämnden ges möjlighet att uppmana föräldrar att lämna olika typer av prov (blod, urin, hår m.m.), behöver det tydliggöras:

- På vilken medicinsk grund fattas beslut om *vilken* typ av prov som ska tas?
- Hur ska exempelvis förhöjt PETH eller positivt THC-hårprov tolkas och användas som beslutsunderlag utan medicinsk kompetens?

YTTRANDE ÖVER
LAGRÅDSREMISS
2026-01-13

För rättssäker provtagning är urinstickor olämpliga på grund av felkällor. Laboratorieanalyser innebär fördröjda svar, vilket skapar en latens där substansintag kan ske efter provtagning. Ett negativt prov garanterar därmed inte drogfrihet vid efterföljande umgänge.

Även om detta primärt är ett socialtjänstärende, är det svårt att se hur man ska undvika behovet av medicinsk kompetens för tolkning av provsvar så det kan diskuteras om detta bör ligga inom beroendeöppenvården.

Möjligen behöver det organiseras som en tjänst som socialtjänsten "köper in", med tydlig avgränsning. Följande skulle behöva tydliggöras:

- Sker provtagningarna/bedömningarna bäst på plats inom socialtjänsten (med konsultationsverksamhet från beroendevård) eller inom beroendeöppenvård
- Ska kliniska bedömningar ingå?
- Eller ska uppdraget begränsas till objektiv och nyanserad provtolkning, t.ex. vad ett visst PETH- eller THC-värde *indikerar* – och *inte indikerar* (t.ex. aktuell påverkan, tidsaspekt)?

Det finns behov av tydliga rutiner och ansvarsfördelning för hur provsvar leder till beslut om umgänge eller hemtagning samt hur vägran att lämna prov hanteras. Om inte dessa rutiner finns ökar risken för att hälso- och sjukvården hamnar i ökad exponering för hot och våld. Rimligen bör socialtjänsten ansvara för kommunikation av provsvar och beslut, inte vården.